

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет соціології і права

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан ФСП

Мельниченко А.А.
(ініціали, прізвище)
« 20 » червня 2018 р.

Історична регіоналістика України
(назва навчальної дисципліни)

ПВ 2
(шифр за ОП)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

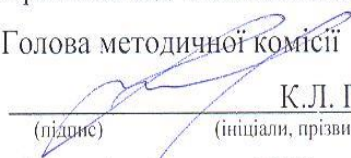
рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

спеціальність 032 «Історія та археологія»
(шифр і назва)

освітня програма ОНП «Історія та археологія»
(ОП/ ОНП, назва)

Ухвалено методичною комісією
факультету соціології і права
Протокол від 20.06.2018. № 2

Голова методичної комісії

К.Л. Попов
(підпис) (ініціали, прізвище)

« 20 » червня 2018 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Доцент, к. і. н. Боева Світлана Юріївна
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Програму затверджено на засіданні кафедри історії
(повна назва кафедри)

Протокол від « 23 » травня 2018 року № 10

Завідувач кафедри

(підпис) С. О. Костилева
(ініціали, прізвище)

«24» травня 2018 р.

Вступ

Програму навчальної дисципліни «Історична регіоналістика України»
(назва навчальної дисципліни)

складено відповідно до освітньої програми освітньо-наукової програми
«Історія та археологія третього (освітньо-наукового)» рівня вищої освіти
(ОПП/ОНП, назва) (рівень вищої освіти)

Спеціальності 032 «Історія та археологія»
(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки
(загальної / професійної підготовки)

Статус навчальної дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова)

Обсяг навчальної дисципліни 2 кредити ЄКТС.

Міждисциплінарні зв'язки: передумовами вивчення навчальної дисципліни є знання з історії України, всесвітньої історії, історії науки і техніки, історії економічної думки, політології, соціології, набуті на першому та другому РВО, а також у II-III семестрах за програмою підготовки докторів філософії: «Історичне джерелознавство», «Архівознавство України», «Теорія і методологія історичних досліджень», «Інформаційно-комунікаційні технології в історичних дослідженнях», «Культура мовлення і публічної презентації історичних досліджень». Дисципліна є важливою для здобуття універсальних компетентностей дослідника зі спеціальності 032 «Історія та археологія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни є формування у аспірантів компетентностей.

ЗДАТНІСТЬ:

- аналізувати теорії територіальної організації суспільства і регіонального розвитку про принципи і фактори розміщення продуктивних сил, актуальні проблеми розвитку регіонів, формування і функціонування регіональних суспільно-територіальних систем, зміст і напрями регіональної політики; визначати альтернативні стратегічні напрями розвитку організаційних систем;
- розуміти значення історичної регіоналістики для вирішення практичних проблем українського суспільства, зокрема, оптимізації регіональної політики.
- інтегрувати знання з дисципліни для поглибленого розуміння проблеми сфери діяльності, впровадження інноваційних заходів, раціоналізації практичної діяльності, отже, підвищити рівень особистої кваліфікації.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

Після засвоєння навчальної дисципліни аспіранти мають продемонструвати такі результати навчання:

ЗНАННЯ:

- об'єктно-предметної сфери та методологічних основ історичної регіоналістики, її термінологічного інструментарію, та структури;
 - регіональної специфіки України в просторовому вимірі;
 - історії та історіографії в регіональному контексті, розвитку регіональної науки в Україні;
 - ретроспективного дослідження територіальної структури України та прогнозування оптимальної моделі регіональної організації;
 - регіональних особливостей розвитку історичної думки;
 - історії регіонів як системо утворюючих цілісностей;
 - проблем локалізації населення і територіальних зв'язків;
 - історії колонізаційних процесів, міграцій;
 - історії міських і сільських поселень;
 - новітніх орієнтирів та найважливіших дослідницьких напрямів: регіональної історії, історичної урбаністики, адміністративно-територіального устрою в історичному вимірі, історичної лімології;
 - основних підходів вивчення міст в регіональному аспекті;
 - методів регіонального аналізу та регіональної діагностики, критеріїв і методів управління регіональним розвитком, змісту і цілей регіональної політики.
 - засобів оптимізації регіональної політики України, реформування адміністративно-територіального устрою, вдосконалення моделей територіального управління.

УМІННЯ:

- аргументовано робити науково обґрунтовані оцінки досягненням минулого та сучасного регіонального розвитку України;
 - узагальнювати, критично осмислювати та адекватно оцінювати нагромаджений в історії зарубіжний та вітчизняний досвід історичної регіоналістики;
 - хронологічно співвідносити процеси, які відбувалися на землях України із загальноєвропейськими тенденціями історичного руху;
 - характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;

- аналізувати в історико-регіональному аспекті наукову літературу, статистичну інформацію, критично оцінювати та інтерпретувати її з урахуванням множинності підходів;
- використовувати здобуті знання при вивченні інших історичних дисциплін, у практичній діяльності.

2. Зміст навчальної дисципліни

Розділ I. Теоретичні основи історичної регіоналістики України

Тема 1.1. Вступ до курсу «Історична регіоналістика України».

Мета і завдання курсу. Предмет і об'єкт вивчення історичної регіоналістики України. Структура історичної регіоналістики. Регіоналістика – синтез наукових знань. Економічна і історична регіоналістика як два основні напрями регіонознавчих досліджень. Функції і завдання курсу.

Історія зародження і розвитку історичної регіоналістики. Етапи розвитку регіоналістики. Регіоналістика в країнах Заходу і Україні. Вітчизняна школа регіональних досліджень. Особливості сучасного розвитку дисципліни. Основні завдання розвитку науки про регіони на сучасному етапі її розвитку. Зв'язок історичної регіоналістики з іншими науковими дисциплінами. Місце і роль історичної регіоналістики в обґрунтуванні самодостатності українського історичного процесу, виробленні схем і критеріїв районування, принципів регіоналізації України на різних історичних етапах

Комплексне регіонознавство і комплексне країнознавство: питання методології, функції, структура і опорні елементи комплексних регіонознавчих характеристик.

Тема 1.2. Термінологічний інструментарій історичної регіоналістики України

Вихідні поняття для розуміння суті поняття “регіон”. Еволюція поняття “регіон”. Співвідношення понять “регіон” і “район”. Основні ознаки регіону. Внутрішні і зовнішні регіоноутворюючі фактори. Зв'язок поняття “регіон” із іншими поняттями. Сучасні підходи до виділення регіонів у країнах Заходу і пострадянського простору.

Економічне районування: загальне і проблемне. Трансдержавні, транснаціональні і міждержавні регіони. Ієрархія і типи регіонів. Просторові рівні регіоналізації: макрорегіон – мезорегіон – мікрорегіон. Кризові, відсталі, внутрідержавні і прикордонні райони.

Структурна модель регіону та його структурно-функціональна організація. Територіальна форма поділу праці. Територіальна організація суспільства. Територіальна структура держави. Територіально-суспільні системи. Міжгалузеві комплекси в регіоні. Суть понять “регіоналізація”, “регіоналізм”, “регіонологія”, “регіонознавство”, “регіоніка”, “регіональна історія”. Причини виникнення регіоналізму і трансрегіоналізму. Основні принципи регіоналізму.

Регіон як об’єкт господарювання і управління. Визначення регіону як суспільно-географічної системи. Будова регіональної соціально-економічної системи. Центр і периферія: тенденції взаємодії. Трансформація регіональних соціально-економічних систем.

Регіон як територіально-політична система. Історична регіоналістика як новий напрям наукових досліджень. Територіальна організація влади. Політичний розвиток регіонів і регіональна політична влада. Місцеве самоуправління як суспільно-владний інститут. Регіональні інтереси і державна політика. Регіональний політичний процес і регіональна геополітика.

Регіон і регіоналізм. Регіоналізм як науковий напрям. Сучасний регіоналізм і глобалізм. Концепція „Європа регіонів”. Принцип субсидіарності. Децентралізація, регіоналізація, федералізація. Зарубіжні концепції регіоналізму. Поняття «регіональна історіографія», «проблемна історіографія регіонів», «регіонально-історичні дослідження», «історичне краєзнавство». Місце і функції історичного регіонознавства в системі історичного пізнання.

Поняття «територія», «середовище», «ландшафт», «регіональність», «регіональна ідентифікація», «районоутворення», «регіональна політика», «край», «земля», «місто».

Тема 1.3. Найважливіші дослідницькі напрями

Поняття «Регіональна історія»: основні підходи і трактування. Місце регіональної історії в системі історичного пізнання. Співвідношення регіональної історії та краєзнавства. Краєзнавство як різновид регіональної історії, її підсистема.

Об’єкт та предмет історичної урбаністики. Історіографія досліджень історичної урбаністики на українських землях. Специфіка історичної регіоналістики. Основні підходи вивчення міст в регіональному аспекті. Теоретичні засади урбаністики.

Генеза міст, їх хронологічна, просторова, етнічна специфіка. Місто як соціальний організм, розвиток та особливості українських міст. Місце та значення міст в українській історії на різних етапах. Культурна екологія міста. Містобудівельні процеси сучасності. Містознавство в умовах глобалізації. Місто як осередок цивілізації. Пам’яткоохоронництво. Українські пам’яткоохоронні заклади.

Основні поняття курсу: місто, град, городище, історичне місто, образ міста, історичний населений пункт, історичний ареал населеного міста, архітектурна пам'ятка. Типологія міст.

Адміністративно-територіальний устрій України в історичному вимірі. Періодизація історії адміністративно-територіального устрою українських земель. Особливості адміністративного устрою земель у Київській Русі, Литви та Польщі, в Козацькій державі, в Російській та Австро-Угорській імперіях. Проблеми територіальної організації України за доби Центральної Ради. Місце України в системі радянського територіального управління. Проблеми управління територіями й місцевого самоврядування в незалежній Україні. Основні напрямки адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі..

Історична лімологія. Формування й розвиток центр-периферійних відносин, виникнення й еволюція територіальних ідентичностей, організація транскордонних просторових систем. Поняття «кордон», «пограниччя». Переосмислення проблеми кордонів і погранич в сучасному світі. Кордон як соціальний й політичний конструкт, який детермінує навколишній простір, перетворюючи його на зону комунікацій і взаємовпливів. Вітчизняна традиція дослідження кордонів і прикордоння. Пограниччя як єднальна ланка між кордонами і водночас зона активної інтеграції й співробітництва. Основні критерії та підходи щодо класифікацій кордонів. Властивості кордону і прикордоння, які зумовлюють взаємовпливи і взаємодію різних локальних культур. Поняття «погранична територія», «трансгранична територія», «транскордонні географічні структури», «регіональні пограничні підсистеми»

Кордони України, «старі», успадковані від СРСР, і «нові», ті, що раніше були адміністративними міжреспубліканськими. Держави-сусіди України. Загальна протяжність сухопутного та річкового кордону України. Феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік. Еволюція транскордонних відносин на рубежах України.

Розділ 2. Становлення інформаційної системи та інфраструктури історичної регіоналістики в Україні

Тема 2.1. Становлення і розвиток знань про регіони кінця ХУІІІ початку ХХ ст.

Нагромадження наукових знань про регіони, витоки краєзнавчих пошуків. Стихійно-описовий етап формування інформаційної бази для майбутнього регіонознавства. Створення описів і карт. Початок другого, цілеспрямовано-описового етапу формування знань про регіони України.

Третій, економіко-географічний етап у створенні емпіричної бази регіоналістики. Виділення в рамках географії, економічної та історичної наук специфічного просторово-регіонального напрямку досліджень. «Земельний» або обласницький напрям в українській історіографії. Пошук оптимальних критеріїв районування. Схеми критеріїв районування України О.Шафонського, Я.Марковича, П.Чубинського, І.Житецького, М.Аркаса. Схеми економічного районування СРСР, її критики.

Університетські центри, їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики. Діяльність наукових товариств. Виникнення шкіл українського краєзнавства. Перехід від нагромадження і введення в науковий обіг величезного масиву джерел до аналізу регіональної специфіки чітко окресленого простору. Перетворення Києва на визнаний регіональний центр народознавства. Система регіональних інституцій історичного профілю на українських землях ХІХ – початку ХХ ст.. Програмне забезпечення регіональний студій.

Тема 2.2. Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи.

Поняття «науковий простір», «наукова школа». Основні ознаки і складники наукової школи. Умови формування «наукових шкіл» в історіографії України. Перші узагальнюючі видання з історії регіонів Правобережної України. Розвиток києвознавства (М.Закревський, О.Андрієвський, М.Максимович). Польські школи в українській історіографії. Історична спадщина угорських і румунських науковців. Осмислення історичних процесів через призму регіоналістичних, регіональних підходів М.Костомаровим.

Створення В. Антоновичем першої школи істориків-регіоналістів, її діяльність. Вихідці школи – історики М.Грушевський, Д.Багалій, І.Каманін, І. Линниченко, В.Ляскоронський, М.Біляшівський. Регіональні підходи у науковій спадщині В.Антоновича.

"Обласництво"- обстоювання етнографічно-федеративно-обласного принципу в історичних дослідженнях Д.Багалія та його школи. Дослідження Слобідської, Лівобережної, Південної України.

Д.Яворницький, його критики та учні. Внесок вченого в історію дослідження політико-правового устрою Запоріжжя, його суспільної організації, судочинства, господарства, військово-територіального поділу, культури і побуту. Систематичне археологічне обстеження Д.Яворницьким Катеринославщини і закладення основ місцевого музейництва. Різномічне дослідження місцевості, що підлягала затопленню під час будівництва Дніпрогесу.

Тема 2.3 Регіоналістика у львівській та київській школах М.Грушевського Одеська школа М. Слабченка.

Заснування львівської школи М.Грушевського та її учні. Консолідація наукових сил в інших українських регіонах Австро-Угорської імперії. Праці з регіональних проблем України учнів М.Грушевського. Теоретичне обґрунтування М.Грушевським єдності і безперервності історичного процесу на всій етнічній території України і наукове осмислення його просторово-часової локалізації. Пропаганда знань про українознавство. Зв'язки з зарубіжними науковцями, інститутами, товариствами.

Оформлення та діяльність Київської історичної школи М.Грушевського. Дослідження історії міст Лівобережжя ХУІІІ ст.. Історичне узагальнення доробку попередників у галузі досліджень регіональної історії. Видання літератури з проблем українознавства. Створення комісії порайонного дослідження України.

Питання формування специфічної запорізької державності, січового права, духовної і господарської культури запорозького козацтва в працях М.Слабченка. Підготовка до опублікування унікального Архіву Коша Запорозької Січі. Створення Одеської школи істориків (Є.Загорівський, К.Копержинський, О.Рябінін-Склярєвський, В.Гордієвський та ін.). Роль М.Слабченка у перетворенні Одеси на авторитетний регіональний науковий центр. Доля наукових шкіл, що займалися спеціальним дослідженням регіонів України в 30-ті роки ХХ ст..

Тема 2.4. Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХ ст..

Умови розвитку української регіональної історіографії в ХІХ ст. Дослідження регіональної специфічності у працях М.Драгоманова. Пошук ефективних моделей місцевого самоврядування як інституту виявлення громадських ініціатив.

Схема М.Грушевського періодизації українського національного руху. Роль певних регіонів у розгортанні національного руху на різних історичних етапах. Залежність між рівнем розвитку національної самосвідомості і ступенем нагромадження історичних знань. Історико-регіональний критерій періодизації українського національного руху в працях О.Прицака і Д.Решетара, В.Сарбея.

Виникнення народознавства – науки про цивілізаційний поступ і роль в ньому України. Осмислення самодостатності українського історичного процесу О.Лотоцьким, П.Стебницьким. Аналіз географічних особливостей українських територій поза межами Росії, адміністративного і політичного устрою Галичини, Буковини, Закарпаття, етнографічних особливостей

гуцулів, бойків, лемків, закарпатських русинів, економічного і культурного життя. Нариси території, населення, його статистики, географії України.

Закладення в процесі вивчення України двох – вертикальному і горизонтальному - вимірах науково-організаційних основ історичної науки.

Прихильники федералізму - М.Драгоманов і І.Франко. М.Драгоманов та його ідея «самоуправи» областей і національностей. План політичної і адміністративної реформи в Росії на засадах автономії земських одиниць. Концепція федералізму І.Франка. Концепція національно-територіальної децентралізації М.Грушевського. Ідея самостійної України, як спілки самоуправних земель, утворених на основі їхніх природних і культурних особливостей (Українська Народна партія). Ідея «територіалізму» В.Липинського. Прикладна, політична функція академічних історико-регіональних праць.

Тема 2.5. Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років ХХ - початку ХХІ ст.. Краєзнавство і регіонознавство.

Інституалізація краєзнавства в Україні. Відмінності українського краєзнавства порівняно з російським. Новітні тенденції у краєзнавстві. Ідеологізація краєзнавства. Занепад краєзнавчих досліджень під тиском репресій 30-х років ХХ ст.. Становище краєзнавчої системи на західноукраїнських землях. Відродження інтересу до методичних і методологічних проблем краєзнавства в 60-70-х роках. Поява поняття «історичне краєзнавство». Розвиток містознавства, киевознавства. в Україні.

«Історія міст і сіл Української РСР» - масштабне видання, яке вивело Україну в авангард краєзнавчої роботи на теренах СРСР, здобуток історичного краєзнавства. Енциклопедичне видання «Звід пам'яток історії та культури України». Розвиток справи дослідження історії окремих регіонів в 80-ті роки ХХ ст..

Реорганізація інфраструктури локальної історії, створення нових регіональних науково-дослідних центрів після проголошення незалежності України. Пізнавальний та соціально-інформаційний потенціал сучасного історичного краєзнавства.

Становлення проблемно-теоретичного напрямку в українському регіонознавстві. Концепції районування кінця 50-60-х рр. ХХ ст. Перехід на територіальний принцип управління промисловістю 1957 р. Регіональна політика 70-80-х років. Інтегративні моделі «регіону для країни».

Розвиток історичної регіоналістики після проголошення незалежності України. Вироблення нових схеми суспільно-географічного районування. Вдосконалення термінологічного апарату дотичних до регіоніки галузей географічного, економічного, культурологічного знання. Поява нових перспективних напрямів досліджень просторових, зокрема, міжрегіональних зв'язків.

Тема 2.6. Методологічні проблеми регіональної історіографії.

Рефлексивний рівень історіографії – осмислення не лише історії об'єкта дослідження, але і історії пов'язаних з нею наукових пошуків. Поняття «рефлексія». Місце історіографії в ряду «рефлексивних дисциплін». Поняття «українська історіографія». Багатозначність поняття «Регіональна історіографія». Регіональна історіографія як інтерпретація локальної історії на матеріалах минулого історичної науки. Етапи становлення історичного регіонознавства.

Світовий та загальноєвропейський контекст української історіографії після здобуття незалежності.

3. Заплановані види навчальної діяльності та методи навчання

Відповідно до мети й завдань кредитного модуля, вивчення матеріалів кожної теми структуроване в таких напрямках: 1) лекції; 2) семінарські заняття; 3) самостійна робота.

На лекціях розглядаються ключові теоретичні питання дисципліни, закладається підґрунтя для підготовки до семінарських і практичних занять, виконання самостійної роботи.

На семінарських заняттях обговорюються питання, спрямовані на те, щоб закріпити знання теоретичних основ навчальної дисципліни. Завдання для самостійної роботи сприяють засвоєнню тем, які доповнюють і розширюють знання основного програмового матеріалу.

Поточний контроль результатів навчання проводиться під час письмової експрес-контрольної на лекціях, опитування на семінарському занятті, перевірки реферату, а підсумковий — під час заліку.

Як індивідуальне завдання заплановано реферат. Метою підготовки реферату є поглиблене вивчення актуальних для фахівців-істориків проблем економічної історії. Відповідно до навчального плану, підготовка реферату обов'язкова для здобувачів усіх форм навчання. В разі невиконання або не зарахування (0 балів) реферату здобувач не допускається до заліку.

При вивченні дисципліни рекомендується застосовувати загальнонаукові та спеціально історичні принципи і методи: 1) історичний метод; 2) хронологічний підхід; 3) метод зіставлення; 4) міждисциплінарний підхід до пізнання еволюції економічної історії; 5) принцип єдності позитивного та нормативного аспектів економічної науки, що полягає в безпосередній спрямованості теоретичних досліджень на здійснення економічної політики, практичних заходів зі стабілізації економіки та сприяння економічному зростанню; 6) соціальний позитивізм – розгляд економічною наукою соціально-економічних явищ такими, що піддаються реформуванню та вдосконаленню.

Поряд із зазначеними і традиційними для суспільних наук методами абстракції, аналізу та синтезу, логічним, історичним та іншими методами, центральне місце в них посідають *системний аналіз* та *генезис*.

Це дасть слухачам змогу засвоїти необхідний обсяг науково-теоретичних знань, що обумовить розширення їх історичної свідомості, засвоєнню основних підходів до вимог, які ставляться до змісту, структури предмета «Економічна історія» щоб отримати змогу повноцінної наукової комунікації в академічному середовищі за спеціальністю 032 «Історія та археологія» та з широкими колами громадськості, аргументовано оцінювати результати дослідницької діяльності за спеціальністю.

Застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються наступними методами і технологіями:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);

2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання (дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл і ін.);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять, Розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-форум, інтернет-семінар і ін.).

4. Оцінювання результатів навчання

Семестрова атестація проводиться у вигляді заліку. Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна рейтингова система і університетська шкала оцінювання.

5. Рекомендована література

5.1. Базова:

1. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: [кол. моногр.] / Алексеев В. М., Андрійко О. Ф., Бабич О. М., Гончарук Н. Т., Гудима Н. В., Дніпренко Н. К. / Секретаріат Кабінету Міністрів України / Ніна Романівна Нижник (заг.ред.), Наталія Трохимівна Гончарук (заг.ред.). — [Д.] : [Монолит], 2009. — 383с.
2. Верменич Я. В. Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування. У 2-х ч. / Верменич Я. В.—К. : Інститут історії України НАН України, 2009. — Ч. 1. — 364 с. ; Ч. 2.—369 с.

3. Верменич Я. Геокультурний підхід в історичній регіоналістиці та суспільній географії // Історико-географічні дослідження в Україні. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2012. - №12. - с.41
4. Верменич Я.В. Еволюція адміністративно- територіального устрою в Україні: проблеми концептуалізації // Український історичний журнал. - Київ, "Дієз-продукт", 2005. - №4. - с.145
5. Верменич Я., Історичний вимір регіональної науки: світовий і вітчизняний досвід // Історичний журнал. – 2003. – № 4-5. – С. 24-31
6. Верменич Я. Історична лімологія: проблеми концептуалізації // Регіональна історія України. Збірник наукових статей. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2011. - №5. - с.48
7. Верменич Я.В. Історична регіоналістика в Україні // Український історичний журнал. - Київ, "Наукова думка", 2002. - №6. - с. 3-21
8. Верменич Я.В. Історична регіоналістика в Україні (Закінчення) // Український історичний журнал. - Київ, "Наукова думка", 2002. - №2. - с. 3-26
9. Верменич Я. Історична регіоналістика і краєзнавство: діалектика співвідношення // Історико-географічні дослідження в Україні. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2004. - №7. – – К., 2004. – С. 29-47.
10. Верменич Я. В. Історична регіоналістика: навчальний посібник / Відп. ред. В. А. Смолій. Міністерство освіти і науки України; НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2014. – 412 с
11. Верменич Я. В. Мікроісторія як проблемне поле соціогуманітарних досліджень // Український історичний журнал. - К: "Дієз-продукт", 2010. - №4. - с.169 –
12. Верменич Я.В. та ін. Міська історія України - проблеми початкового датування. Науково-довідкове видання / Я.В. Верменич, В.І. Дмитрук, С.І. Архипова. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – 140 с.
13. Верменич Я. Регіональний напрям історичних досліджень Д.Багалія та його школи // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 14. – К., 2001. – С. 102-114
14. Верменич Я.В. Роль М.С.Грушевського у становленні системи регіонально-історичних досліджень в Україні // Український історичний журнал. - Київ, "Наукова думка", 1998. - №2. - с.92-10
15. Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – 516 с
16. Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історичної урбаністики // Український історичний журнал. - Київ, "Варта", 2004. - №3. - с 21-38.

17. Верменич Я. В. Територіальна управлінська система в Україні: теоретико-методологічні проблеми оптимізації // Український історичний журнал. - Київ, "Дієз-продукт", 2006. - №6. - с.189 –
18. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наук. думка, 2006. – 510 с
19. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Із змінами, внесеними згідно із Законами// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>
20. Регіональна історія України. Збірник наукових статей/ Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор Я. Верменич. — Вип. 4. — К.: Інститут історії України НАН України, 2010. — 272 с.
21. Реформування територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні: проекти нормативно-правових актів / Валентина Володимирівна Пакулько (ред.), Олександр Станіславович Врублевський (упоряд.). — К. : Інститут громадянського суспільства, 2009. — 80с

5. 2. Допоміжна:

22. Верменич Я. Історична локалістика у пошуках дослідницького об'єкта: міська і сільська історії // Регіональна історія. Збірник наукових статей. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2010. - №4. - с.26
23. Верменич Я. Історична регіоналістика в системі "просторової історії": диференціації предметних полів // Регіональна історія України. Збірник наукових статей. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2013. - №7. - с.38 -
24. Верменич Я. Історична складова регіональної науки: методологічний аспект // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №8. - с. 100-109.
25. Верменич Ярослава Локальні рівні сучасного історичного пізнання: спроба типологізації // Регіональна історія України. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. - №3. - с.40.
26. Верменич Я. Моделі економічного районування в Україні: уроки радянського досвіду // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2007. - №12. - с.118
27. Верменич Я. Нова локальна історія та історична регіоналістика: експлікація термінів // Регіональна історія України. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2007. - №1. - с.28 —
28. Верменич Ярослава Пограниччя як соціокультурний феномен: просторовий вимір // Регіональна історія України. Збірник наукових статей. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2012. - №6. - с.90

- 29.Верменич Ярослава Поняття "регіональна історіографія" в сучасному українознавстві: зміст, структура, дослідницькі методи // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2002. - №6. - с. 112-120
- 30.Верменич Я. Поняття «регіональна історія» як структурна модель територіальних досліджень // Регіональна історія України. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2008. - №2. - с.9 -
- 31.Верменич Я. Регіон у понятійно-термінологічній системі історичної регіоналістики // Історико-географічні дослідження в Україні. Зб. наук. праць. – Ч.6. – К., 2003. – С. 319-329
- 32.Верменич Я. Регіоналізація України в українознавстві ХІХ ст. // Український історичний збірник. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №5. - с. 383-403.
- 33.Верменич Я. Регіональна історіографія: зміст і структура поняття. // Історіографічні дослідження в Україні. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2002. - №11. - с. 250-258.
- 34.Верменич Я. Реформування адміністративно-територіального устрою УРСР у 20-30-х рр.: Прорахунки і уроки // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №10. - с.92
- 35.Верменич Я. Розвиток регіонально-історичних досліджень у львівській та київській школах М.Грушевського // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 13. – К.,2001. – С.5-23
- 36.Верменич Я. Роль і місце історичної регіоналістики в системі соціогуманітарних наук // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 20-21. – К., 2002. – С. 79-94.
- 37.Верменич Я.В. Системологія історичної локалістики: пошук парадигмальних орієнтирів // Український історичний журнал. - К: "Дієз-продукт", 2011. - №5. - с.130 –
- 38.Верменич Я Становлення інформаційної системи та інфраструктури регіоналістики в Україні кінця ХVІІІ–ХІХ ст. // Історіографічні дослідження в Україні. – Вип. 14. – К., 2004. – С. 227-249.
- 39.Верменич Я. Становлення регіонального напрямку в українській історіографії: від М.Костомарова до М.Грушевського // Спеціальні історичні дисципліни:питання теорії та методики. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2001. - №7. - с.344
- 40.Верменич Я. Урбанізаційні процеси в УРСР як об'єкт дослідження у системі локальної історії // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2007. - №16. - с.268
- 41.Верменич Я., Тронько П.Т Дослідження історії міст і сіл в історичному краєзнавстві України: здобутки і проблеми // Історико-

- географічні дослідження в Україні. Збірка наукових праць. – Ч.5. – К.,2001. – С. 14
- 42.Верменич Я., Тронько П.Т. Історичні міста в системі пам'яткоохоронної діяльності та регіонально-історичних досліджень // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: Зб. наукових праць та спогадів. – Ч.4. – Ч.2. – К.,2000. – С. 355-369.
 - 43.Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. / Гол. ред. кол.: Тронько П. Т. (гол. Гол. редкол.), Бажан М. П., Білогуров М. К., Білодід І. К., Гудзенко П. П., Дерев'янкін Т. І., Касименко О. К. (заст. гол. Гол. редкол.), Кондуфор Ю. Ю., Королівський С. М., Кошик О. К., Мітюков О. Г., Назаренко І. Д., Овчаренко П. М., Пилькевич С. Д., Ремезовський Й. Д. (заст. гол. Гол. редкол.), Слабеев І. С. (відп. секр. Гол. редкол.), Цілуйко К. К.; Ред. кол. тома: Бойченко В. О. (гол. редкол.), Касименко О. К., Котов В. Н., Кошик О. К. (заст. гол. редкол.), Марченко М. І., Мельник Л. Г., Овчаренко П. М., Прошарук Г. П., Рудько М. П. (відп. секр. редкол.). АН УРСР. Інститут історії. – К.: Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1968. –1972.
 - 44.Закон України «Про столицю України - місто-герой Київ»// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 11, ст. 79)
 - 45.Киреев А. А. Понятие «регион» и предметно-методологические проблемы регионоведения / А. А. Киреев // Регионалистика. – 2014. – Т. 1. – № 1. – С. 18–32
 - 46.Кіш Є. Регіональна політика Європейського Союзу: стратегічні імперативи для України / Є. Кіш // Громадсько-політичний часопис “Г”. – 2001. – № 23
 - 47.Пістун М. Д. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект : монографія / М. Д. Пістун, К. В. Мезенцев, В. О. Тьорло. – К. : Вид.-поліграф. центр „Київ. ун-т”, 2004. – 130 с.
 - 48.Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України № 810 від 22.07.1998 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21. – Ст.943.
 - 49.Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України / за ред. С. Максименка. – К. : Логос, 2000. – 170 с.
 - 50.Регіональна політика: методологія, методи, практика / М. І. Долішній, П. Ю. Беленький, В. Я. Бідак та ін. – Львів: ІРД НАНУ, 2000. – 719 с.
 - 51.Студенніков І. Регіоналістика і регіонознавство: проблеми методології та категоріального апарату / Ігор Студенніков // Регіональна історія України : зб. наук. статей. – К. : Ін-т історії України НАНУ, 2007. – Вип. 1. – С. 67–78.
 - 52.Тронько П.Т. Історія міст і сіл України в контексті регіональних досліджень. Досвід, проблеми, перспективи. К., 2001.- 49 с.
 - 53.Якубова. Л.Д. Національне адміністративно-територіальне будівництво в УСРР/УРСР 1924–1940 [Електронний ресурс] //

Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2010. - 728 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Natsionalni_rajony

6. Інформаційні ресурси:

Галуцько В.В. Напрями адміністративної реформи в Україні // Форум права. – 2011. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11gvrvvu.pdf>.

Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua>.

Регіони України : статистичний щорічник. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Региональная политика (сайт Європейської комісії). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/pol/reg/index_en.htm).

Регіональна історія України (Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/51917>